



Makale Gönderilme Tarihi: 23.11.2019 – Makale Kabul Tarihi: 10.12.2019

HALİDE NUSRET ZORLUTUNA NESİRLERİ (OSMANLICA DERGİLERDEKİ HİKÂYE VE DİĞER YAZILARI İNCELEME-METİN) KİTAP TANITIMI

*Emine GUT**

Hatem Türk, Merve Özbayrak, **Halide Nusret Zorlutuna Nesirleri (Osmanlıca Dergilerdeki Hikâye ve Diğer Yazıları İnceleme-Metin)**, İstanbul: Arı Sanat Yayınevi, 2019, s. 267. ISBN: 978-605-80317-1-5.



1901’de İstanbul’da doğan Halide Nusret Zorlutuna, dönemin önemli aydınlarından sürgün gazeteci Avnullah Kâzımî¹’nin kızıdır. Halide Nusret, II. Meşrutiyet’in getirileriyle birlikte Osmanlı’nın yıkımına ve Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşuna tanıklık etmiş bir yazardır. “*Halide Nusret’in, babasından başlamak üzere, yaşantısı ve eserleri, Anadolu’ya yönelişin önemli bir örneğidir*” (Türk Temmuz 2016: 14). Babasının mesleği sebebiyle Kerkük’te yaşamaya başlayan Halide Nusret burada kendini birçok açıdan geliştirir. Halide Nusret’in yazmaya olan yeteneği de Kerkük’te fark edilir. Kerkük sonrasında İstanbul’a dönen yazar, eğitimine ve yazma eylemine devam eder. Babasının

* Giresun Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi, Giresun. eminegut@hotmail.com ORCID: 0000-0002-6747-5284

¹ Halide Nusret Zorlutuna, babasıyla ilgili bilgileri Mehmet Behçet Yazar’a “Ben dünyaya geldiğim günlerde İkinci Abdülhamit hürriyetperver bir adam olan babamı –müebbet küreğe mahkûm ederek- Sivas’a sürmüş. Kendisini ancak 1908 inkılabında tanıdım” ifadeleriyle anlatır. Bk. Mehmet Behçet Yazar (1938). Edebiyatçılarımız ve Türk Edebiyatı, İstanbul, Kanaat Kitabevi, s. 144.

vefatı üzerine öğretmenlik yapmaya başlar. “*Dindar bir ailenin ferdi olan sanatçının öğretmenlik mesleğini benimsemesi, onun tüm hayatının da bu yolda yürümesini*” (Türk, 2018) sağlar. Binbaşı Aziz Vecihi Bey’le evlenmesiyle birlikte Anadolu’nun pek çok yerinde yaşama şansı bulan ve mesleğini icra etmeye devam eden Halide Nusret, Türk Ocağı, Millî Mücadele taraftarları ve Türk Kadınlar Birliği Kurulu gibi kuruluşlara da katılır. “*33 yıllık öğretmenlik yaşantısını 1957’de Ankara Teknik Öğretmen Okulu’yla noktlayan şair ve yazar, geri kalan ömrünü çocukları Hüseyin Avnullah Ergün ve Emine Işınsoy’ya olduğu gibi memleketin tüm çocuklarına ve annelerine analık yaparak geçirir. ‘Anneler Birliği’ derneği başta olmak üzere çeşitli sivil toplum kuruluşları ve yayın organlarına omuz verir*” (Türk Temmuz 2016: 14).

83 yıllık yaşamında roman, şiir ve hatıra türünde başarılı eserler kaleme alan Halide Nusret, çağdaş bir Türk kadını ve öğretmeni olarak yaşadığı dönemin olaylarına sessiz kalmamış ve çeşitli dergi ve gazetelerde metinler yayınlamıştır.

Bu çalışmada Hatem Türk ve Merve Özbayrak tarafından kaleme alınan ve Halide Nusret Zorlutuna’nın Osmanlıca dergilerdeki nesirlerini içeren “Halide Nusret Zorlutuna Nesirleri (Osmanlıca Dergilerdeki Hikâye ve Diğer Yazıları İnceleme- Metin)” adlı kitap incelenecektir.

Kitap, 13,5 x 21 cm ebatlarındadır ve 268 sayfadan oluşur. Ekim 2019’da Arı Sanat Yayınevi tarafından basılır. Edebiyat ve araştırma- inceleme alanlarını kapsar. Bordo bir kapağa sahip olan kitap, ön söz ve kısaltmalardan sonra çeşitli başlıklara ayrılır. Öncelikle yazarın tanıtılması amacı güdülerek “Hayatı, Sanatı ve Eserleri” başlığına yer verilmiştir. Daha sonrasında ise “Nesirlerinin Değerlendirilmesi”, “Aktarılan Metinlerin Künyeleri” ve “Aktarılan Metinler” başlıkları yer alır. Bu başlıklardan sonra “Sonuç”, “Taranan Periyodikler” ve “Kaynaklar” bölümleri verilir.

Kitabın yazarları tarafından kaleme alınan Ön Söz’de, kitabın oluşma nedenlerinden biri olarak Halide Nusret Zorlutuna’nın hikâyeciliği gösterilmiş ve kitapta “[...] yazarın eski yazılı süreli yayınlarda kalmış hikâye, anı, deneme, gezi yazısı, sohbet, mektup ve bir adet de mülakat” metinlerinin yer aldığı belirtilmiştir. Çalışmanın eski yazılı süreli yayınlarla sınırlı kalmasının nedeni ise; “[...] kendi içinde bir bütünlük taşıması ve çalışmanın hacminin sınırlı tutulması amacıyla söz konusu yazı ve hikâyeleri bu kitabın konusu edilmemiştir” cümleleriyle açıklanmıştır. Bu bölümde yazarın Harf İnkılabı sonrasındaki nesirleri için de bir çalışma yapılmasının yazara bütüncül bakmak açısından önemi vurgulanmıştır. Ön Söz’de Halide

Nusret Zorlutuna hakkında yapılan akademik çalışmalardan da bahsedilmiş ve çalışmayı destekleyen Prof. Dr. İskender Öksüz'e teşekkür edilmiştir.

“Bu çalışmada Halide Nusret Zorlutuna'nın yaşamı, sanatı ve eserleri bütüncüllüğü sağlamak için kısaca verilmiştir” (Türk, Özbayrak 2019: 10). Yazarın hayatını etkileyen olaylar ve kişilere, bulunduğu mekanlara, düşüncesinin şekillenmesine katkı sağlayan etkenlere genel özellikleriyle değinilmiştir. Kitapta yazarın hayatından sonra eserlerinin künyesi yer almış, sonrasında ise sanatı hakkında bilgi verilmiştir. Sanatı hakkındaki incelemede, Halide Nusret Zorlutuna'nın daha çok romancılığı ve şairliği üzerinde durulmuş, yazarın eserlerinde ön planda tuttuğu unsurlar gösterilmiştir.

“Nesirlerinin Değerlendirilmesi” başlıklı bölümde, çalışmaya dahil olan nesirlerin incelemesini yapılmıştır. Aktarılan metinlerde hikâyeler sayıca fazla olduğundan dolayı incelemede, hikâye üzerinde daha fazla durulmuştur. Metinlerinde genellikle kadın eksenli olmasına rağmen feminist bir portreyi öne çıkarmadığı söylenen Halide Nusret Zorlutuna'nın hikayelerinde farklı karakterlere yer verdiği belirtilmiştir. Yazar, hikayelerinde; *“[...] Eğitilmiş, idealist, çalışkan bir kadın tipini düşlerken geleneğe bağlı, muhafazakâr ve milliyetçi kadın tipinden yanadır. Hikayelerindeki bazı karakterlerinde birtakım aşırılıkları da gözlemlemek mümkündür. Hikayelerdeki kadınların genellikle fiziksel açıdan güzel yaratılışlı oluşları da dikkati çeken başka bir noktadır”* (Türk, Özbayrak 2019: 24). Halide Nusret Zorlutuna'nın hikayelerinde aşk, millî duygularla ön plana çıkar ve millî duyguların yoğun olduğu hikayelerde kavuşma gerçekleşir. Öğretmenliğinin yansımalarının da hikayelerde yer aldığı görülmektedir.

Halide Nusret Zorlutuna'nın bu çalışmaya dahil edilmiş toplam 7 makalesi bulunmaktadır. Kadın temasının ağırlıklı olduğu bu makalelerde genellikle kadın yüceltilmiş ve kadınların sosyal hayatta yeri, evliliği, anneliği, mahremiyeti ve ahlakı üzerinde durulmuştur. Kadın konusunun yanında erkek karşıtı bir görüş de yer almaktadır. *“Halide Nusret'in nesirleri kadın, milliyetçilik, din ve eğitim merkezli olarak devam eder. O, sosyal hayatı din ile, dini de eğitim ilke temellendiren bir hayat felsefesine sahiptir”* (Türk, Özbayrak 2019: 29).

Halide Nusret Zorlutuna'nın makalelerinde dönemin toplumsal olay ve sorunlarına karşı bir ilgi de söz konusudur. Yazarın *“Bedbaht İstida”* adlı *“[...] yazısı hem 1990 sonrasında benzeri yaşanan olaylarda Rus kadınlarının başta Karadeniz bölgesi olmak üzere ülkede neden oldukları ahlakî neticeye hem de günümüzdeki büyük mülteci akınlarının tartışmalarına*

benzerlik gösterir. Bu yönüyle yazarın makalesindeki duyguları günümüze de ışık saçacak niteliktedir” (Türk, Özbayrak 2019: 25).

Makalelerinde olduğu gibi denemelerinde de kadın üzerinde duran Halide Nusret Zorlutuna, anılarında Bursa’yı ve Ramazan ayını konu edinmiştir. Sanatçının çalışmada yer alan tek gezi yazısı da yine Bursa hakkındadır. Bunlardan başka Halide Nusret’in bu çalışmada birer adet sohbet ve mektup metniyle birlikte Osman Celal’le yapılmış röportajı da bulunmaktadır.

Kitapta “Nesirlerinin Değerlendirilmesi” başlığından sonra aktarılan metinlerin künyeleri ve Osmanlıca Türkçesi’nden aktarılan metinlere yer verilmiştir.

Çalışmanın “Sonuç” bölümü sonrasında “Taranan Periyodikler” ve “Kaynaklar” bölümü yer almıştır. “Taranan Periyodikler” başlığı altında toplam 17 derginin adı verilmiştir. Bu dergilerin adı şu şekildedir: Genç Kadın, Milli Mecmua, Türk Kadını, Türkiye Edebiyat Mecmuası, Süs, Hava Edebiyatı, Talebe Defteri, Çocuk Dünyası, Resimli Salon Mecmuası, Sebilürreşad, Kadınlar Dünyası, Ümid, Şebab, Şair Nedim, Güneş Mecmuası, Gürbüz Türk Çocuğu ve Hayat Mecmuası.

Roman ve şiirlerinde olduğu gibi hikâye ve diğer düz yazılarında da güçlü bir kalemi olan Halide Nusret, düşüncelerini ifade ederken çağdaş bir Türk kadını profili çizmiştir. Bu çalışmada sanatçının dağınık bir şekilde eski harfli dergilerde yer alan hikâye ve nesirleri bir araya getirilmiştir. Çalışma içinde değerlendirilmesi de yapılan bu metinler ileride Halide Nusret Zorlutuna hakkında yapılacak geniş bir çalışmaya katkı sağlaması bakımından da önemlidir.

Kaynakça

Türk, Hatem - Özbayrak, Merve (2019). Halide Nusret Zorlutuna Nesirleri (Osmanlıca Dergilerdeki Hikâye ve Diğer Yazıları İnceleme-Metin). İstanbul: Arı Sanat Yayınevi.

Türk, Hatem (30.08.2018). “Zorlutuna, Halide Nusret”. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Ahmet Yesevi Üniversitesi
(http://teis.yesevi.edu.tr/index.php?sayfa=madde_detay&md=1ea97de85eb634d580161c603422437f.5edb664bffe55b5b Erişim Tarihi: 15.11.2019).

Türk, Hatem (Temmuz 2016). “Anadolu’da Bir Ana: Halide Nusret Zorlutuna”. Fikir Sanat ve Edebiyatta Töre, Y. 4, S. 39, s. 13-17.

Yazar, Mehmet Behçet (1938). Edebiyatçılarımız ve Türk Edebiyatı. İstanbul, Kanaat Kitabevi.